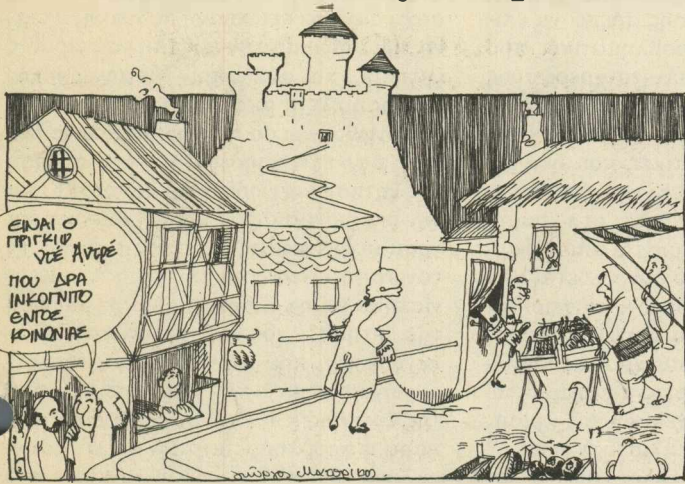

22.1 3/20

Πρώτα διδάγματα από τη «μάχη της ντομάτας» Τι μπρόκολα, τι λάχανα...

του Π. Λαχανά

την αίσθηση του κενού εν όψει του εκβιασμού των χονδρεμπόρων για απεργία και συνακόλουθο χάος στη διακίνηση των οπωρολαχανικών. Άλλωστε, το Υπουργείο είχε εκτιμήσει, και σωστά, όπως αποδείχτηκε, ότι διέθετε τη συμπαράσταση του κόσμου, που είχε με τη σειρά-του προσωποποιήσει με ευκολία στους χονδρέμπορους όλο το «κακό» της αγοράς.

Η ΑΠΕΡΓΙΑ λοιπόν των χονδρεμπόρων έγινε σε ευνοϊκό για την κυβέρνηση κοινωνικό και πολιτικό κλίμα. Η αδιάλλακτη κυβερνητική στάση στις μανούβρες των εμπόρων ενισχύθηκε από το γεγονός ότι από την πρώτη κιόλας μέρα της απεργίας η αγορά διέθετε σχετική επάρκεια που βελτιωγόταν μάλιστα σταθερά καθημερινά.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ και παραγωγοί κατάφεραν με την ευκίνητη κρατική επικουρία να ξεπεράσουν οργανωτικοτεχνικά προβλήματα και να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες της αγοράς.

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ, η κυβέρνηση, με δεδομένη αυτή την επιτυχία, περνάει το νομοσχέδιο για το καθεστώς εμπορίας από τη Λαχαναγορά, που δρα καταλυτικά στους χονδρέμπορους, από τη στιγμή που καθένας-τους αντιμετωπίζει το φάσμα της εξώσης από το πόστο-του.

ΕΤΣΙ, οι χονδρέμποροι, αφού εξάντλησαν όλα τα μέσα, αφού είδαν τις ελπίδες-τους για ελλείψεις και «χάος» να εξαεμίζονται, υπέκυψαν άνευ όρων και επέστρεψαν στους πάγκους-τους. Αλλά τότε ανακάλυψαν ότι η δύναμή-τους δεν βρισκόταν στην απουσία-τους, αλλά στην παρουσία-τους. Σαν νέοι Ανταίοι, μόλις ακούμπησαν στα κασάκια και σώρευσαν τα λάχανικά, πήραν νέες δυνάμεις.

ΓΙΑΤΙ, κατάλαβαν καλά και το αξιοποίησαν πάραυτα, ότι ο νέος νόμος δεν είναι μια εκ βάθρων νέα ρύθμιση αλλά μια παραλλαγή του παλαιού καθεστώτος. Και κατάλαβαν καλά, ότι εφόσον η δομή της διακίνησης και εμπορίας δεν έχει αλλάξει εκ των κάτω δεν έχει κανένα λόγο να μεταβληθεί και στην κατάληξή-της στη Λαχαναγορά. Κατάλαβαν δηλαδή πολύ καλά ότι η παρασιτική-τους θέση εξακολουθεί παρ' όλα αυτά να είναι μια αναγκαιότητα και να τους εξασφαλίζει «ατού».

ΑΠ' ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ δηλαδή που οι συνεταιρισμοί δεν εμπορεύονται ούτε σε συνεχή βάση, ούτε πολλά και διαφορετικά προϊόντα. Απ' τη στιγμή που μόνο ο χονδρέμπορος μπορεί να επιλύει άνετα και συγκεντρωτικά τα προβλήματα προμήθειας του λιανοπωλητή, άρα και να τον εκβιάσει, οι συνεταιρισμοί και οι ανεξάρτητοι παραγωγοί παραμερίζονται στη διαδικασία αγοραπωλησίας της Λαχαναγοράς και επιστρέφουν στα παλιά μεγέθη, τα προ της απεργίας, καλύπτοντας και πάλι, μόνο το 5% του συνολικά διακινούμενου όγκου οπωρολαχανικών. Πολύς θόρυβος λοιπόν για το τίποτε; Όλα φάνηκαν να ανατρέπονται για να ξαναγίνουν σε λιγότερο από ένα μήνα όπως και πριν; Οι χθεσινοί ηττημένοι αποδειχνονται οι πραγματικοί νικητές;

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ δεν είναι έτσι βέβαια. Και η χαιρέκακη αρθρογραφία των δεξιών εφημερίδων είναι και πρόωρη και ανεδαφική.

ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ...

Η «ΜΑΧΗ της ντομάτας» ήταν πριν απ' όλα μια αξιόπιστη επικύρωση, όσων υποστηρίζουν πως το ελληνικό πρόβλημα έχει συσκοτιστεί με την επικέντρωση των πάντων σε ένα πολιτι-

Η «μάχη της Λαχαναγοράς» κερδήθηκε από την κυβέρνηση. Αλλά ενώ η κυβέρνηση κέρδισε μια μάχη, κινδυνεύει τώρα να χάσει τον πόλεμο. Γιατι μια βδομάδα ακριβώς μετά την επιστροφή των χονδρεμπόρων στη Λαχαναγορά, η κατάσταση τείνει να επιστρέψει στις ίδιες συνθήκες που επικρατούσαν στις παραμονές της σύγκρουσης.

ΠΡΙΝ όμως αξιολογήσουμε τις τελευταίες εξελίξεις, είναι αναγκαίο να σκιαγραφήσουμε τα της απεργίας των χονδρεμπόρων και να εξάγουμε ορισμένα πρώτα συμπεράσματα.

ΟΠΩΣ είναι γνωστό, η κυβέρνηση οδηγήθηκε στη σύγκρουση με τους χονδρέμπορους όχι από δικό-της σχεδιασμό και επιλογή της στιγμής και του τρόπου, αλλά από αντικειμενικούς καταναγκασμούς και συγκυριακές σκοπιμότητες.

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ η κυβέρνηση βρισκόταν μπροστά σε μια ραγδαία αύξηση τιμών των φρούτων και λαχανικών, αύξηση που προκαλούσε μια διαρκώς εντεινόμενη λαϊκή δυσφορία. Παράλληλα, όλες οι εφημερίδες, για λόγους μάλλον κυκλοφοριακούς, μετέτρεψαν τη Λαχαναγορά σε ομφαλό της πολιτικής ζωής της χώρας: δια τις μεν δεξιές εφημερίδες αποκαλύπτονταν η αντιλαϊκή φύση του ΠΑΣΟΚ, δια δε τις κυβερνητικές αποκαλύπτονταν τα «σκοτεινά κυκλώματα» που υπονόμειαν το έργο της Αλλαγής. Όλα αυτά βέβαια δημιουργούσαν μια δυσμενή ατμόσφαιρα για την κυβέρνηση, στο βαθμό μάλιστα που ο σχετικός θόρυβος έτεινε να γίνει το σκηνικό βάθος των περχόμενων δημοτικών εκλογών. Αναγκάστηκε, λοιπόν, η κυβέρνηση να λάβει κατασταλτικά μέτρα, με την επιβολή περιορισμών στο χονδρεμπορικό κέρδος, έχοντας παράλληλα αποφασίσει να αποδεχτεί τη σύγκρουση με τους χονδρέμπορους σε όλη-της την έκταση και με όποιο κόστος.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ είναι βέβαια πως το Υπουργείο Εμπορίου δεν ήταν ανέτοιμο εντελώς για την αντιμετώπιση των προβλημάτων διακίνησης και εμπορίας των οπωρολαχανικών. Ήδη επί Ακριτίδη είχε αρχίσει η μελέτη και η προπαρασκευή των θεσμικών αλλά και πρακτικών μέτρων, που θα δημιουργούσαν ένα διάδοχο σχήμα στη σημερινή μορφή εμπορίας. Αλλά η πρόβλεψη ήταν να εφαρμοστούν τα μέτρα αυτά σταδιακά, να δημιουργηθεί μια ασφαλής υποδομή, κυρίως με την ενίσχυση των συνεταιριστικών οργανώσεων, ώστε οι χονδρέμποροι να «μαρανθούν» και η πτώση-τους να είναι τόσο εύκολη όσο το κόψιμο ξερού και σάπιου κλαδιού.

ΜΕ ΒΑΣΗ το σχέδιο αυτό, το Υπουργείο Εμπορίου δεν είχε

κό επίπεδο. Ότι δηλαδή, οι πολιτικές συγκρούσεις μέχρι σήμερα διεξάγονται με ένα λαθραίο τρόπο, χωρίς ακριβή αντιστοιχία κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων. Η αφηρημένη έννοια «λαός», ο μανιχαϊσμός της «Δεξιάς» (κακής) και «Αριστεράς» (καλής), συσκοτίζουν τις αναλυτικές κατηγορίες και εκμηδενίζουν την κοινωνική ανάλυση. Ταυτόχρονα το κράτος αποκτούσε μυθικές διαστάσεις: για την μεν Δεξιά αποτελούσε το φυσικό εργαλείο της πολιτικής-της για το δε ΠΑΣΟΚ, το κράτος αποτελούσε την ίδια την πολιτική-του. Το ΠΑΣΟΚ έχοντας ισοπεδώσει την ταξική ανάλυση υπό την γενικότητα των «μη προνομιούχων» έβλεπε το κράτος ως μια υπερβατική δύναμη που ομοιόμορφα δρώντας υπεράνω της κοινωνίας θα έρριχνε τη βροχή στους καλούς και τους κεραυνούς στους κακούς.

ΕΤΣΙ, το ΠΑΣΟΚ τώρα που κατέλαβε το κράτος αρχίζει να ανακαλύπτει ότι για να το χειριστεί πρέπει να αναγνωρίσει και την κοινωνία η οποία το διαμορφώνει.

● Γιατί για παράδειγμα, η απεργία και η σύγκρουση περι την Λαχαναγορά δεν απέδειξαν τίποτε άλλο παρά ότι η κρατική δράση δεν μπορεί να υποκαταστήσει μια ολόκληρη κοινωνική δομή. «Πολιτική βούληση» δηλαδή υπήρξε άφθονη και μαχητική και καλόπιστη. Πρακτικό αποτέλεσμα όμως δεν υπήρξε, γιατί ο κοινωνικός και πολιτικός μετασχηματισμός οποιασδήποτε κλίμακας δεν είναι θέμα κρατικών μέτρων αλλά κοινωνικών μεταβολών βάθους που επικυρώνονται στη διάταξη των κρατικών θεσμών.

ΜΕ ΛΙΓΑ λόγια η σύγκρουση περι τα λαχανικά έδειξε διάφανα τη διαφορά μεταξύ του μικροαστικού ριζοσπαστισμού και μιας σοσιαλιστικής πολιτικής. Ο κ. Μωραϊτης μπορεί να αισθανόταν πρόμαχος του σοσιαλισμού και των λαϊκών συμφερόντων μέσα στην οχλοβοή της μάχης. Αλλά, όταν κατακάθισε ο κουρνιαχτός, οι στρατοί δεν είχαν αλλάξει θέση. Μόνη «νίκη» του σοσιαλισμού ήταν η περικοπή του κέρδους των εμπόρων κατά 7%, χωρίς να 'ναι σίγουρη και η φτήνια των λαχανικών για το πορτοφόλι του καταναλωτή.

ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΑ δεν θα αλλάξουν αν δεν αναπτυχθεί μια διαφορετική πολιτική όχι μέσω του κράτους, αλλά μέσα στην κοινωνία. Δεν αλλάζει η κοινωνία μέσω νόμων, αλλά μέσα από την αναδιάταξη των κοινωνικών μετώπων, των παραγωγικών σχέσεων, δηλαδή μέσα από διαδικασίες κοινωνικού και πολιτικού κινήματος.

ΓΙΑΤΙ κάτι άλλο που έδειξε η μάχη της αγοράς είναι πως ούο παραγωγοί είναι εξ ορισμού «καλοί» ούτε οι συνεταιρισμοί. Γιατί και οι παραγωγοί πολλές φορές επιχειρήσαν να κερδοσκοπήσουν και όχι σπάνια και συνεταιρισμοί «παίζαν» με τις τιμές.

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ λοιπόν να καταργήσουμε τους χονδρέμπο-

ρους αλλά τους νόμους της εμπορίας που χαμογελούν σαρόνια πίσω απ' τα ραδίκια και τις ντομάτες στην κεντρική Λαχαναγορά της Αθήνας.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ η κοινωνική συνείδηση των λιανοπωλητών που θα ανατρέψει την καθημερινή ευκολία που τους προσφέρει ο χονδρέμπορος στη Λαχαναγορά, αλλά οι ευκολίες της αγοράς που θα μεταβάλλουν την κοινωνική-τους συμπεριφορά.

ΚΑΙ ΚΑΠΟΙΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

ΣΗΜΑΙΝΟΥΝ όλ' αυτά λοιπόν ότι η μάχη και ο πόλεμος περι την αναδιάρθρωση του συστήματος εμπορίας των οπωρολαχανικών έχει κριθεί και μάλιστα υπέρ της ελεύθερας οικονομίας και του ελεύθερου κέρδους;

Η ΜΗΠΩΣ πρέπει να καταλήξουμε πως το ΠΑΣΟΚ σαν κόμμα του μικροαστικού ριζοσπαστισμού, αφού εξάντλησε τη ριζοσπαστικότητά-του θα επαναπαυθεί στην μικροαστικότητά-του;

ΟΥΤΕ το ένα ούτε το άλλο βέβαια ισχύει. Όχι μόνο διότι συγκεκριμένη λαϊκή πίεση και διάφανη πολιτική αναγκαιότητα πιέζουν επιτακτικά για μια διαφορετική δομή σε όλο το σχετικό κύκλωμα.

ΑΛΛΑ γιατί και το ίδιο το ΠΑΣΟΚ έχει σοβαρές και συγκροτημένες δυνάμεις σοσιαλιστικής προοπτικής, έχει συγκεκριμένες δεσμεύσεις και προπαντός μια εξαιρετικά ευνοϊκή συγκυρία για να επιχειρήσει τομές που θα αναδιατάσουν σημαντικά τους κοινωνικούς και πολιτικούς συσχετισμούς.

ΑΛΛΑ για να μπορέσει το ΠΑΣΟΚ να ασκήσει σοσιαλιστική πολιτική, πρέπει να κατέλθει από τις νεφέλες του κράτους και την υπονομευτική ευχέρεια των νόμων και διαταγμάτων στη δράση μέσα στην κοινωνία, στο μέτωπο των πραγματικών συγκρούσεων όπου διαμορφώνονται και οι πραγματικοί όροι της πολιτικής.

ΕΠΕΙΓΕΙ τάχιστα δηλαδή το ΠΑΣΟΚ να συγκροτηθεί σαν Κόμμα που δρά μέσα στην κοινωνία ώστε να προετοιμάζει τις συνθήκες εκείνες που θα καθιστούν φερέγγυα και αποτελεσματική την πολιτική-του «βούληση» και τους κρατικούς χειρισμούς.

ΑΛΛΙΩΣ, στο τέλος της τετραετίας θα ανακαλύψει ότι όλα άλλαξαν για να μην αλλάξει στο τέλος τίποτα. Ή σαν τις παλιές κωμωδίες των αδελφών Μαρξ ότι έτρεχε γενναία και με πολύ κόπο αλλά πάνω σε κυλιόμενο επίπεδο, ώστε να παραμένει διαρκώς στην ίδια θέση.

ΑΛΛΑ στην πολιτική η ακινησία είναι θάνατος. Η εργασιοθεραπεία πολύ κακό για το τίποτα. Η δε βούληση χωρίς έργο στην περίπτωσή-μας φαγητό χωρίς σαλάτα, ή με πάντα ακριβή σαλάτα.

ΑΝΤΙΔΕΣΕΙΣ

Κυκλοφόρησε το τεύχος 10

Γιάννης Ανδρεάδης: ● ελληνικότητα - μοντερνισμός ● Γιάννης Αντωνίου: Νά 'χα τη δύναμη... ● Γιάννης Ιωάννου: Τα παιδιά του Πειραιά ● Δημήτρης Κωνσταντινίδης: Δεν κόβω, προς θεού, μοντάρω... ● Σταύρος Λυγερός: Κυπριακό, νέα δεδομένα ● Αντρέας Παππάς: Για τη νέα κυβέρνηση ● Γιάννης Τούντας: Ο λαός θέλει, το ΚΚΕ (εσ.) μπορεί; ● Δημήτρης Ψυχογιός: Επιστήμη και μικροαστοί.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ

Αντρέας Ζεμπίλας: ● Το κίνημα που δεν είναι ● Λούτσο Μάγκρι: Κίνημα ειρήνης και ευρωπαϊκός σοσιαλισμός ● Βασίλης Μουλόπουλος: Η προετοιμασία του πολέμου ● Τάκης Παππάς: Ειρήνη και πολιτική αγορά ● Μιχάλης Περιστέρης: Το κίνημα ειρήνης και οι προοπτικές-του ● Αστέρης Στάγκος: Το σημερινό αντιπολεμικό κίνημα ● Νάνσυ Χιούστον: Γυναίκες που θρηνούν, γυναίκες που γελάνε.

Κυκλοφορεί

A. NENEΔΑΚΗΣ

Ο ΕΦΕΔΡΟΠΑΤΕΡΑΣ

Οι Άγγλοι στραγγάλισαν
την Άντισταση στην Κρήτη

ΑΘΗΝΑ 1962